
ANIVERSĂRI

**Folcloristul EFIM JUNGHIETU –
70 de ani de la naștere
(05.01.1993-18.10.1939)**

Efim Junghietu a fost un folclorist cu mult har, care a activat cu mult entuziasm timp de 30 de ani în domeniul valorificării bogatei și variatei culturi populare.

S-a născut la 18 octombrie 1939 într-o familie de țărani din localitatea Petrești jud. Ungheni. A învățat la școală și a copilărit în anii grei de după război, ani de foamete și muncă grea în colhoz.

Studiile secundare le-a făcut la școala medie din orașelul Ungheni (absolvent al anului 1958), cele superioare – la Facultatea de Istorie și Filologie a Universității de Stat din Chișinău (1958-1963).

Având studii filologice superioare, este angajat în calitate de laborant (1963), iar peste un an devine cercetător științific inferior (1964-1979) în sectorul de folclor al Institutului de Limbă și Literatură (astăzi Institutul de Filologie al Academiei de Științe a Moldovei). În anii 1979-1984 a deținut funcția de secretar științific, apoi de cercetător științific superior la același institut. În 1992 a fost desemnat ca șef al secției de muzicologie și coregrafie a Institutului de Etnografie și Folclor al Academiei de Științe.

Ca și la ceilalți colegi de la Academie – care practică o meserie deloc ușoară, dar foarte interesantă – deosebim în activitatea de folclorist a lui E. Junghietu preocupări de bază: culegerea operelor populare pe teren, îngrijirea și publicarea lor, studierea acestora.

E. Junghietu culegea folclor încă pe când era student la Universitate. Cât timp a lucrat la Academie, a participat sistematic și activ la expedițiile folclorice. A cules – individual, dar și împreună cu echipe de studenți-filologi de la instituții de învățământ superior – un număr impresionant de texte etnofolclorice ale tuturor genurilor și speciilor creației populare. A efectuat lucrul acesta în majoritatea localităților din țară și în satele românești din reg. Cernăuți, Transcarpatia, Odesa, Nicolaev, Chirovograd (Ucraina), țin. Crasnodar (Federația Rusă).

La începutul anilor 1990 au fost inițiate investigații comune de teren în R. Moldova și în România, la care participau folcloriști de la AȘM și de la Institutul de Etnografie și Folclor „Constantin Brăiloiu” din București, Institutul de Filologie „A. Philippide” din Iași. Din echipele acestea nu lipsea E. Junghietu.

Efim Junghietu era un cercetător foarte meticulos și atent în cadrul expedițiilor pe teren. Înregistra pe hârtie și pe bandă magnetică explicații ale informatorilor cu privire la trecutul și starea actuală a creațiilor populare: când (aproximativ) opera folclorică respectivă a apărut în localitate, cine au fost/ sunt interpreții ei, din ce cauză unele plăsmuiri artistice anonime au dispărut etc. Făcea fotografii, desena cele mai interesante, mai originale obiecte de arhitectură populară ș.a.

Despre faptul că a fost un pasionat culegător de giuvaieri populare ne mărturisește și soția sa, doamna Aurelia: „Oriunde ne-am fi dus, purta cu el un carnet în care nota tot felul de perle folclorice. Avea și o hartă pe care însemna localitățile unde a cules folclor.”

După o îngrijire și aranjare exemplară de invidiat, preda materialele etnofolclorice înregistrate la arhivă. E. Junghietu a contribuit esențial alături de colegii săi, la completarea și îmbogățirea fondului de folclor al Arhivei Științifice Centrale a AȘM, în care textele se păstrează, fiind de un real folos pentru cercetătorii de creații populare.

E. Junghietu s-a ocupat cu predilecție de cântecele populare lirice, genurile folclorice scurte (proverbe, zicători, ghicitori), strigături, scrisori versificate.

Primele culegeri de opere populare întocmite de harnicul folclorist au fost: *Vorbe cu tâlc: Proverbe și zicători* (în colaborare, 1964), *Cine joacă și nu strigă* (1966), *Doine și cântece* (1968), *Hai să cimilim* (1972). Au urmat alte colecții: *Cântece și melodii de jocuri populare moldovenești* (în colaborare cu muzicologul Petru Stoianov (1975), *Frumos e la șezătoare* (în colaborare, 1983), *Folclor păstoresc* (în colaborare cu etnograful Alexandru Furtună, 1991). În total, a întocmit și a editat, personal sau în colaborare, peste 20 de culegeri de folclor.

E. Junghietu a participat activ la întocmirea, redactarea și editarea celor trei serii de culegeri de folclor cules de la românii din R. Moldova și din Ucraina. Principala între acestea este seria *Creația populară moldovenească* (în 16 volume), la elaborarea căreia folcloriștii de la Academie au lucrat mai mult de 10 ani. Să ținem cont și de faptul că opera aceasta a văzut lumina tiparului în anii 1970-1980, când în RSSM era timpul samovolniciei antinașionale și ateiste. Autorul a trei volume din acest corpus valoros este E. Junghietu: *Cântece populare de dragoste* (1977), *Strigături, amintiri și scrisori versificate* (în colaborare cu Sergiu Moraru, 1978) și *Proverbe și zicători* (1981). Lucrarea colectivă s-a bucurat de o apreciere merituosă din partea recenzenților din țară și de peste hotare.

Al doilea ansamblu de culegeri folclorice avea drept scop publicarea creațiilor populare conform zonelor etnografice. Nominalizăm doar trei titluri din cele șapte apărute: *Folclor din părțile codrilor* (1973), *Folclor din Bugeac* (1982), *Folclor din țara fagilor* (1993). Unul din îngrijitorii celor 7 ediții este și E. Junghietu.

Al treilea serial – *Mărgăritare* – este destinat elevilor școlii medii. Și aici E. Junghietu are trei culegeri: *Cine-a zis doinu-doina: Doine și cântece lirice* (1981), *Apele mici fac râurile mari: Proverbe și zicători* (1984), *Așa joacă pe la noi: Strigături* (1985). Despre prima carte – *Doine...* – poetul Ion Vatamanu scria: „Efim Junghietu, alcătuitorul culegerii și unul dintre harnicii noștri folcloriști, ne invită la o citire a sufletului și conștiinței poporului, adică a acelu mare autor, care nu a împrumutat melodii și cuvinte pentru a-și exprima destinul, ci le-a retrăit la prag, le-a suferit bărbătește, le-a îngânat acasă”.

Efim Junghietu și colegul său Sergiu Moraru n-au rămas nepăsători față de operele folclorice culese în anii 1950 de către unii scriitori (G. Meniuc, P. Zadnipru, V. Roșca, P. Boțu, S. Vangheli, V. Teleucă, G. Madan). Pe baza acestora, cei doi folcloriști au întocmit și editat culegerea *Căutături de perle folclorice* (1984). În prefața acestei culegeri au ținut să menționeze importanța edițiilor de folclor cules de scriitori: „Considerăm că lucrarea de față ar putea fi urmată și de alte volume, cu texte din fondurile Muzeului Republican de Literatură, din arhivele personale ale poezilor și prozatorilor noștri”. Din păcate, până astăzi lucrul acesta important nu s-a făcut.

E. Junghietu a scris și a publicat numeroase articole privind preocupările sale de etnologie: *Note despre repertoriul folcloric al satelor moldovenești din regiunea Odesa* (1968), *Folclor moldovenesc pe Bug* (1970), *Metafora «moartea-nuntă» în cântecele de război* (1971), *D. Cantemir și folclorul* (1973), «*Obiceiul pământului*» în proverbe și zicători (în colaborare cu Andrei Galben, 1981), *O variantă inedită a cântecului eroic «Voinicul și șarpele»* etc. Unele dintre acestea au alcătuit cuprinsul culegerii sale de articole – *Deslușiri* (1989).

E. Junghietu a studiat variate specii folclorice legate de anii Războiului al Doilea Mondial, elaborând și o lucrare monografică – *Studiu asupra folclorului moldovenesc din perioada războiului 1941-1945* (1975). Evident, colegul nostru, ca și mulți alții, în acei ani ai totalitarismului comunist, a plătit tribut «patriotismului sovietic», reflectat, chipurile, și în folclor.

Trebuie menționat, de asemenea, munca sa, în calitate de coautor și corector al lucrării colective *Creația populară. Curs teoretic de folclor românesc din Basarabia, Transnistria și Bucovina* (1991).

Despre lucrările lui E. Junghietu s-au scris recenzii în presa din R. Moldova și cea de peste hotare (România, Ucraina, Germania, Elveția, Finlanda).

În ultimii ani ai vieții avea proiectată în planurile sale de perspectivă elaborarea și editarea, în cadrul seriei «Moștenire», a câtorva volume academice de parimii ale românilor din R. Moldova, Ucraina și Rusia. Efectuase cercetări privind parimiile la români și la alte popoare.

A prezentat numeroase comunicări științifice la întruniri ale savanților care au avut loc în R. Moldova și în alte țări. Era prezent cu cicluri de emisiuni la radio și televiziune.

Rezultatele obținute de E. Junghietu s-au datorat calităților pe care le poseda: dragostea mare față de minunata cultură populară românească, extraordinara forță de muncă, dăruire. Avea darul și plăcerea de a vorbi frumos și corect.

A trecut în neființă la 54 de ani, pe data de 5 ianuarie 1993, lăsând întocmit, dar needitat, un original dicționar de parimii în 9 limbi. A lăsat pe masa de scris teza de doctor habilitat (tot despre parimii).

Din mărturisirile soției aflăm că-i plăcea să picteze, scria și versuri – despre natură, dragoste. La petreceri era sufletul veseliei. Știa multe cântece.

În timpul vieții și post-mortem a fost distins cu premiul „Dacia” al Ministerului Culturii al R. Moldova (1991), premiul „Simion Florea Marian” al Academiei Române (1993). I-au fost consacrate articole în enciclopedia *Literatura și arta Moldovei* (2 volume, 1985) și *Dicționarul etnologilor români* de Iordan Datcu (2006).

În memoria folcloristului Efim Junghietu se desfășoară anual un simpozion și un festival de creații populare în cadrul liceului „Gaudeamus” din satul de baștină și la Palatul Culturii din Ungheni. Organizarea și desfășurarea acestora se efectuează cu concursul folcloriștilor de la Academia de Științe, de la Centrul Național de Creație Populară din Chișinău, al lucrătorilor de la Consiliul Raional, Secția Cultură și al primăriilor din Ungheni și Petrești, al profesorilor din liceul unde a învățat cândva viitorul folclorist.

NICOLAE BĂIEȘU
Institutul de Filologie al AȘM
(Chișinău)